

STANOVISKO REPUBLIKOVEJ ÚNIE ZAMESTNÁVATEĽOV

Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 329/2018 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov

<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2024/124>

Materiál v pripomienkovom konaní do 16.04.2024

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál bol predložený do medzirezortného pripomienkového konania Ministerstvom životného prostredia SR na základe Plánu legislatívnych úloh vlády SR.

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Základným cieľom predkladaného návrhu zákona je zníženie administratívnej záťaže obcí pri poskytovaní príspevkov z Environmentálneho fondu prostredníctvom odstránenia povinnosti obce požiadať fond o vyplatenie príspevku. Ďalšími cieľmi návrhu zákona je zníženie administratívnej záťaže prevádzkovateľov skládok odpadov a odkalísk, ktorí už Environmentálnemu fondu nebudú zasielať oznámenia o tom, že poplatník im neuhradil poplatok za uloženie odpadu, zmena intervalu pre ohlasovanie množstva uloženého odpadu, vybraných a odvedených poplatkov za uloženie odpadu z pôvodného trojmesačného na ročný interval, úprava požiadaviek pre získanie príspevku za úroveň vytriedenia tak, aby sa podporilo triedenie zložiek komunálnych odpadov, ktoré sa vyskytujú v zmesovom odpade a znížilo sa množstvo nevytriedených zložiek komunálnych odpadov, zmena poplatkovej povinnosti v súvislosti s uložením inertného odpadu na skládku odpadu a iné.

Návrh zákona má nadobudnúť účinnosť dňa 01.01.2025

Postoj RÚZ k materiálu

Hlavnými bodmi návrhu je zníženie administratívnej záťaže prevádzkovateľov skládok odpadov a odkalísk.

RÚZ k návrhu predkladá nižšie uvedené zásadné pripomienky.

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Zásadná pripomienka k čl. I., k bodu 2 (nové znenie §3 odsek 2)

Nesúhlasíme so zrušením výnimky za neplatenie poplatku za uloženie inertného odpadu na skládku odpadov (NNO a NO) v prípade ak sa použije na stavebné práce, sanačné práce, prekryvania odpadov a podobné účely.

Odôvodnenie:

V novom znení bola odstránená výnimka na ukladanie inertných odpadov na skládku NO a NNO bez poplatkov, ak sa tento inertný odpad ukladá na stavebné alebo podobné účely na skládke. Táto zmena bude mať negatívny finančný dopad na prevádzkovateľa skládky (bude musieť platiť poplatok) a nepodporuje snahu opätovne využívať vhodné odpady a predchádzať ich neoprávnenému ukladaniu.

2. Zásadná pripomienka k čl. I., k bodu 8 (nové znenie odkazu 13)

Žiadame ponechať pôvodné znenie.

Odôvodnenie:

Nové znenie upraveného odkazu sa odvoláva na §2 prílohu č. 4 nariadenia, z ktorých nie je možné správne uviesť identifikáciu platby poplatkov prevádzkovateľom skládky/odkaliska. Príloha č. 4 hovorí o sadzbách pre výpočet výšky poplatkov pre obec.

3. Prípomienka k bodu 7 v návrhu zmeny zákona (§6 nový odsek 5)

V zmysle tohto ustanovenia bude prevádzkovateľ odkaliska odvádzať poplatky za uloženie priemyselných odpadov na odkalisko Environmentálnemu fondu 1x ročne do 31. januára kalendárneho roka za predošlý kalendárny rok. V zmysle §6 odsek 2 avšak je poplatník, ktorý ukladá odpad na odkalisko povinný uhrádzať poplatok za uloženie odpadov na odkalisko prevádzkovateľovi pravidelne do 45 dni po ukončení mesiaca, v ktorom bol odpad uložený na odkalisko. Nastáva tak situácia, kedy prevádzkovateľ odkaliska bude po dobu max 12 mesiacov kumulovať u seba na účte prijaté poplatky od poplatníka, ktoré sa mu môžu na účte úročiť.

4. Zásadná pripomienka k bodu 19 (nové znenie §8 odsek 2)

V nadväznosti na pripomienku k bodu 2 (nové znenie §3 odsek 2) žiadame upraviť text odseku 2 doplnením o uvedenie „množstva inertného odpadu použitého na skládke odpadov na stavebné, sanačné.....práce, prekryvanie odpadov“. V dôvodovej správe k uvedenom bodu sa uvádza aj povinnosť Environmentálnemu fondu poskytovať na požiadanie z ohlásenia prevádzkovateľa skládky odkaliska údaje omnožstve inertného odpadu použitého na skládke odpadov.

Odôvodnenie:

Táto pripomienka súvisí so zásadnou pripomienkou k bodu č. 2.

5. Zásadná pripomienka k bodu 35

Požadujeme v danom bode 35 odstrániť nasledujúce: „sa za slová „180206 Chemikálie iné ako uvedené v 180205“ vkladajú slová „190112 Popol a škvára iné ako uvedené v 190111“ a zároveň“

Odôvodnenie:

Odpad s katalógovým číslom „19 01 12 popol a škvára iné ako uvedené v 19 01 11“ vzniká ako vedľajší produkt pri energetickom zhodnotení komunálnych aj priemyselných odpadov v zariadeniach na energetické využitie odpadov (ZEVO).

Zaradenie tohto odpadu do prílohy č. 4 zákona č. 329/2018 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, bude mať za následok zmenu sadzby za uloženie priemyselných odpadov na skládku v zmysle prílohy č. 2 k nariadeniu vlády č. 330/2018 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška sadzieb poplatkov za uloženie odpadov a podrobnosti súvisiace s prerozdeľovaním príjmov z poplatkov za uloženie odpadov. Zo súčasnej sadzby 7 EUR/t sa sadzba zvýši viac ako 4-násobne na úroveň 30 EUR/t.

V dôvodovej správe k návrhu zákona je ako dôvod zaradenia tohto odpadu do prílohy č. 4, uvedené zvýšenie zhodnotiteľnosti tohto druhu odpadu a zníženie množstva jeho ukladania na skládky odpadov.

Jediným reálnym dopadom tejto právnej úpravy bude však len zvýšenie nákladov prevádzkovateľov ZEVO, ktoré sa premietne do zvýšenia poplatku za nakladanie so odpadom, ktoré rešpektujú hierarchiu nakladania s odpadom a uprednostňujú zhodnocovanie pred zneškodňovaním odpadov. Je neakceptovateľné aby samosprávy ale aj priemysel, ktorý napĺňa dosiahnutie hlavného cieľa Programu odpadového hospodárstva SR pre roky 2021-2025, ktorým je odklon odpadov od skládkovania, bol za tento prístup sankcionovaný v podobe vyššieho poplatku za nakladanie s odpadom.

Táto právna úprava je aj v priamom rozpore s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky 2023-2027, v ktorom vláda prijala záväzok ako v rámci Energetickej tak aj v rámci Environmentálnej politiky realizovať opatrenia na akcelerovanie energetického zhodnocovania odpadov, podporiť výrobu elektrickej energie a tepla z energetického spracovania odpadov a v neposlednom rade prijať strategické rozhodnutie o výstavbe dostatočného počtu zariadení na energetické využitie odpadov ako najlepšieho riešenia pre spracovanie aj priemyselného odpadu a vyrovnanie sa so záväzkami uzatvárania skládok odpadu.

Na jednej strane teda vláda deklaruje záujem odkloniť odpady zo skládok na vyššiu hierarchickú úroveň, ktorou je energetické zhodnocovanie odpadov a podporiť výstavbu dostatočných kapacít ZEVO na druhej strane navrhuje opatrenia, ktoré umelo zvyšujú náklady na energetické zhodnocovanie odpadov.

Uvedená právna úprava je absolútne nesystémovým riešením, ktorá v žiadnom prípade neumožní dosiahnutia cieľa, ktorý sleduje, a ktorým má byť zvýšenie miery zhodnotenia a zníženie skládkovania tohto prúdu odpadov. Stanovenie takého cieľa je samozrejme plne oprávnené a v úplnej zhode s princípmi obehového hospodárstva. Pre jeho dosiahnutie je však potrebné prijať komplexný balík technicko-legislatívnych opatrení, ktoré reálne povedú k zvýšeniu miery zhodnocovania škvary, ktorá vzniká pri energetickom zhodnocovaní odpadov. Prijatím takýchto opatrení v krajinách ako je Dánsko, Francúzsko, Taliansko či Holandsko sa dnes dosahuje miera zhodnotenia škvary na úrovni 70 až 100 %. Škvára nachádza využitie v týchto krajinách predovšetkým v stavebnom priemysle napr. pri výstavbe ciest ako súčasť telesa vozovky.

Základným predpokladom pre využitie škvary v stavebnom priemysle a teda zvýšenie miery jej materiálového zhodnotenia je definovanie environmentálnych štandardov, ktoré zahŕňajú proces stabilizácie škvary a jej mechanickej úpravy pred použitím. Následne musia byť definované minimálne požiadavky na kvalitu škvary a jej zloženie vrátane maximálneho povoleného obsahu vybraných znečisťujúcich látok. Súčasťou environmentálnych štandardov musia byť súčasne definované aj technologické postupy a procesy, pri ktorých môže byť škvára použitá v stavebnom priemysle.

Jasne definované environmentálne štandardy sú nevyhnutnou požiadavkou pre vytvorenie podmienok, za ktorých bude možné bezpečne využiť škvary v stavebnom priemysle. Treba zdôrazniť, že odpad je často veľmi heterogénna zmes a následne vznikajúca škvára v procese energetického zhodnotenia môže mať premenlivé zloženie. S dôrazom na zabezpečenie ochrany ľudského zdravia a životného prostredia musia byť vopred stanovené environmentálne štandardy a podmienky pre materiálové využitie škvary a až následne je možné použiť ekonomické nástroje na zvýšenie tlaku na producentov tohto prúdu odpadov s cieľom dosiahnuť vyššiu mieru zhodnotenia škvary.

Ako fungujúci príklad je možné použiť postup aplikovaný v Českej republike, kde vyhláška č. 273/2021 Sb. o podrobnostiach nakladania s odpadom, presne stanovuje podmienky pre využitie škvary, vrátane najvyššej prípustnej koncentrácie škodlivín, technických parametrov škvary a povolených aplikácií. Zároveň v zmysle tejto vyhlášky je odpad 19 01 12 zaradený do prílohy č. 52, ktorá uvádza zoznam technologických odpadov. Poplatok za uloženie technologických odpadov na skládke odpadu je v zmysle zákona o odpadoch č. 541/2020 Sb. stanovený vo výške 45 Kč/t resp. 1,75 EUR/t, bez akéhokoľvek progresívneho zvyšovania t.j. tento poplatok je rovnaký aj v období po roku 2030.

Využívanie škvary ako náhrada primárnych zdrojov v stavebníctve je významným príspevkom k budovaniu obehového hospodárstva a reálne dlhoročné skúsenosti s využívaním škvary v stavebníctve v krajinách s najprísnejšími environmentálnymi štandardami sú dôkazom, že je možné dosiahnuť až takmer 100 % materiálové zhodnotenie tohto odpadu. V krajinách kde sa takáto vysoká miera zhodnotenia škvary dosahuje, tomu však predchádzalo vytvorenie legislatívneho rámca, ktorý vytvoril vhodné technické podmienky pre jej materiálové využitie. Ekonomické nástroje, ak vôbec boli aplikované boli použité až na poslednom mieste.

Zároveň chceme poukázať, že touto legislatívnou úpravou sa výrazným spôsobom zasiahne do pravidiel hospodárskej súťaže, keď škvára vznikajúca v ostatných tepelných procesoch zaradená podľa nasledovných katalógových čísel odpadov:

„10 01 01 popol, škvára a prach z kotlov okrem prachu z kotlov uvedeného v 10 01 04“,

„10 01 02 popolček z uhlia“,

„10 01 15“ popol, škvára a prach z kotlov zo spoluspaľovania odpadov iné ako uvedené v 10 01 14“

„10 02 01“ odpad zo spracovania trosky

ostáva aj naďalej nezaradená v prílohe č. 4 zákona č. 329/2018 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov t.j. v sadzbe 7 EUR/t.

Neexistuje žiaden ani logický ani technický dôvod, prečo by na škvary z iných tepelných procesov alebo na škvary zo spoluspaľovania odpadov nemali byť kladené rovnaké nároky na zvýšenie miery zhodnotenia ako na škvary zo spaľovania odpadov, resp. pokiaľ z technických alebo iných dôvodov nie je požadované zvýšenie miery zhodnotenia škvary, ktorá vzniká spaľovaním relatívne homogénnych palív akým je napr. uhlie je nelogické aby toto bolo vyžadované pre škvary, ktorá vzniká spaľovaním heterogénnej zmesi odpadov.

<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2024/124>